

Tapa linn 40-aastane

Pool sajandit tagasi oli Tapa üsna väike küla, võttes enda alla peamiselt raudteejaama lähema ümbruse. Seal, kus praegu asuvad Hommiku püestee ja Koidu tn. ning mitukümmend muud tänavat, laiusid postijaama põlud. Postijaam kui tolle aja tähtsam asutus paiknes Lillaka tn. majas nr. 17, mis lammutati 1965. a. juunis. Seal, kus nüüd on tarbijate kooperatiivi majapidamistarvete kauplus, I ja II keskkooli hooned, mühisest paks kuusemets.

Peale raudteejaama, väikese depoo ja postijaama oli Tapal tollal veel väiketööstuslikke eratevõtteid: vorstitööstus, jahuveski ja lukksepatöökoda. Siis oli Tapa küla. Alles pärast Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni, 1917. a.

detsembris, sai ta alevi nime-tuse.

1917. aastal oli kultuuritöö Tapal võrdlemisi madalal tasemel. Leldus küll laulu- ja muusikahuvilisi, kuid puudusid koorlühid. Tunduvalt elavnes laulukooride tegevus 1919. aastal, siis, kui hariduseltsi laulukoori asus juhtima kooliõpetaja Juhan Kroon. Selleks ajaks oli koor kasvanud 50-liikmeliseks. 1926. aastal, kui Tapa sai linna nime-tuse, oli laulukooril juba 80 liiget.

Tublit tööd tegi Juhan Kroon laulu ja muusika viljelemisel ka koolilõpilaste seas. Oma esimesed muusikaalased sammud astusid sm. Krooni juhtimisel Artur Rinne, Jüri Variste ja paljud teised.

Juhan Kroonil oli teadmisi ka näitekunsti alal. Tema juhtimisel töötaski Tapal hariduseltsi näitering, Juhan Krooni võib julgesti nimetada kultuurielule nurgakivi panijaks Tapal. Seda tööd jätkab vana pedagoog-pensionär veel praegugi. * * *

Kui 1940. aasta suvel läid üle Eesti lehvima punalipud, heiskasid raudtee- ja linna-töölised need ka Tapal. Siis oli Tapa väike, 3500 elaniku-ga provintsilinnake. Põhli-seks elutsentrumiks oli raud-teesõlm. Tapa raudteejaamast oli saanud juba sõlmjaam. mis saatis ronge Tallinna, Tartu ja Narva poole. Eksisteerisid veduridepoo, teejaoskond jt. väiksemad raudteetasutused.

Algas Suur Isamaasõda. Saksa fašistide elajalik kal-laletung löi ka Tapal normaalse elu rööbastest välja.

Lõppes sõda. Purustused Tapal olid suured. Eriti ras-kelt oli saanud kannatada jaama ümbrus. Apteegi ja Jaama tänavas põlnud ühtegi tervet maja. Palju purustusi oli ka Lillaka, Rohelise, Kesk ja Ülesõidu tänavas.

Tapa oli ligi kümme aastat rajoonikeskuseks. See andis linna arengule uut hoogu juurde. Tapa nooremad elan-ikud ei mäleta enam kunagi-si rusuhunnikuid. Kõik koris-tati ühisel jõul ja võrdlemisi lühikese ajaga.

Arve mainimata oleks Tapa linna arengust raske selget pilti saada. Enne rajoonikes-kuseks saamist oлд Tapal 244 individuaalelamut ja 10 400 ruutmeetrit riiklikku elamis-pinda. Viimase 16 aasta jook-sul on juurde ehitatud 454

individuaalelamut ning 30 000 m² riiklikku elamis-pin-da. Eriti tulemusrikas oli elumajade, kultuuri- ja toot-mishoonete ehituse poolest möödunud setseaastak. Peale elamatute valmised aastail 1959—1965 Tapal raudteelast-ametiühingu klubi, sidekon-tori, teenindustööde paviljoni haigla, leivatööstus, kaks kooli-maja, kaks lasteasutust, raudtee polikliinik jt. hoo-ned. Linna staadioni tah-metsa rajati autobaas kõigi vajalike hoonetega.

Ka linna heakorrastus on käinud ehitusega ühte sam-mu. Selleks eraldatud sum-mad suurenevad iga aastaga. Võrreldes 1953. aastaga, on iga-aastased kulud Tapa hea-korrastamisel kasvanud roh-kem kui kümnekordseks. Kui 1953. a. kulutati heakorrasta-miseks 4500 rubla (uues rah-has), siis 1965. aastal tõusid kulutused 46 500 rublani. Palju on tehtud heakorrasta-misel ka ühiskondlikus kor-ras. Praegu on linnas üle 9 km asfalteeritud ja 3 km tol-muvabasid tänavaid.

Linna haljastamiseks on is-tutatud sadu ilupuid ja tu-handeid pöösaid. Elanike kaasabil rajati ja seati korda Komsomoli-nim. park. Käsil on tööd Gagarini-nimelises ja Rahu pargis. Ühiskond-likus korras ehitati linna est-raadilava ja tantsupõrand. Praegu ehitatakse ujulat.

Tõhusa arengu on läbi teinud linna kaubandusvõrk. Pärast sõda teenindasid tapalasi al-nult 3 kauplust. Momendil on neid 19, kus ostjaid teenin-dab üle 70 müüja. Käesoleva aasta lõpuks valmib tarbijate kooperatiivi uus kaubamaja.

Ühiskondliku toitlustamise ettevõtteid on Tapal 9. Nende arv kasvab veelgi.

18. ja 19. detsembril tähis-tas Tapa linn oma 40. aasta-päeva. Aastate poolest saad Tapal vanemaks, kuid linn-ilme nooreneb iga päevaga. Kunagisest 3500 elaniku-ga provintsilinnakesest on saa-nud ligi 9000 elanikuga Nõu-kogude Eesti suurim raudtee sõlm, kust väljuvad rongie-mele kodumaa pealinna Mosk-vasse, revolutsiooni häälli Le-ningradi ning kõigisse Balti vabariikide pealinnadesse.

E. HEKK,
Tapa Linna TSN Täitev-komitee esimees